

Розалина Брайкова, Дарина Найденова, Албена Тонева, МУ - Варна „Проф. д-р П. Стоянов“, Варна 9002, България, Rozalina.Braykova@mu-varna.bg

Rozalina Braykova, Darina Naydenova, Albena Toneva, Medical University of Varna Prof. Dr. Paraskev Stoyanov, Varna 9002, Bulgaria, Rozalina.Braykova@mu-varna.bg

Въведение: Понастоящем производството на биологични храни е един от най-бързо развиващите се сегменти на пазара на храни (Liang, 2016). В научната литература, много хора възприемат биологичното производство и продукти като по-добри за околната среда, по-добри за здравето от традиционно произведената храна (Teisl, 2011).

Стандарти на Европейския съюз (ЕС) за биологичното производство на храни имат за цел устойчиво земеделие и преработка на храни за защита на природните екосистеми и здравето на почвата, водата, растенията и животните, както и производството на висококачествени хранителни храни, които предотвратяват увреждането на човешкото здраве (ЕС, 2007).

Потребителите имат ключова роля за постигане на устойчива хранителна система (Grunert, 2011) и чрез повишаване на информираността им относно екологичните хранителни практики и механизмите за контрол върху биологичните храни, ще допринесат за промяна на тяхното търсене и насърчат разработването на политики за подобряване на тяхното предлагане.

Материали и методи: За целите на научното изследване е извършено анонимно анкетно проучване на информираността и нагласата на населението от област Добрич. Включени са 150 пълнолетни лица, чието участие е на случаен принцип и напълно доброволно, след подписване на декларация за информирано съгласие.

Изследването е одобрено от Комисията по етика на научните изследвания на МУ-Варна и е проведено в периода м. ноември 2020г. – м. април 2021г.

При анализа на резултатите от анкетното проучване използваните статистически методи са: дескриптивен метод - вариационен анализ на количествени данни – средни стойности, стандартно отклонение, минимални и максимални стойности; метод на статистическо оценяване - с помощта на IBM SPSS Statistics®, версия 20 бяха извършени статистическите анализи. Асоциациите между категориите променливи бяха анализирани посредством непараметричен метод с определяне на критерий χ^2 (Хи-квадрат) на Pearson и тестове на Фишър. Статистическата значимост беше зададена на $\alpha = 0,05$

Резултати: Общо 150 респонденти са участвали в проучването, от които преобладаващата част са от женски пол - 65,3%, спрямо 34,7% от мъжки пол. Най-висок е относителният дял на анкетираните на възраст 51-60 години - 30,6%. Възрастовата група от 18-30 г. е 20,7% от извадката. Участниците от възрастовите категории 31-40г., 41-50г. и над 61 години съответно са: 14,7%, 20% и 14%. Около 2/3 от включените в проучването лица са с висше образование (68,6% с бакалавърска или магистърска степен).

По отношение на познанията на анкетираните за биологичните храни, 70,7% от тях ги асоциират с храни, чисти от ГМО, тежки метали, пестициди, химични торове и антибиотици, хормони консерванти и оцветители; 64,7% с храни с естествен произход; 58% с храни, полезни за здравето; 28% с домашно произведени храни и 14,7% с храни, маркирани със знак. Само 0,7% от участниците в проучването отбелязват негативно отношение към биологичните храни – „храни ментета“ (Фиг. 1).

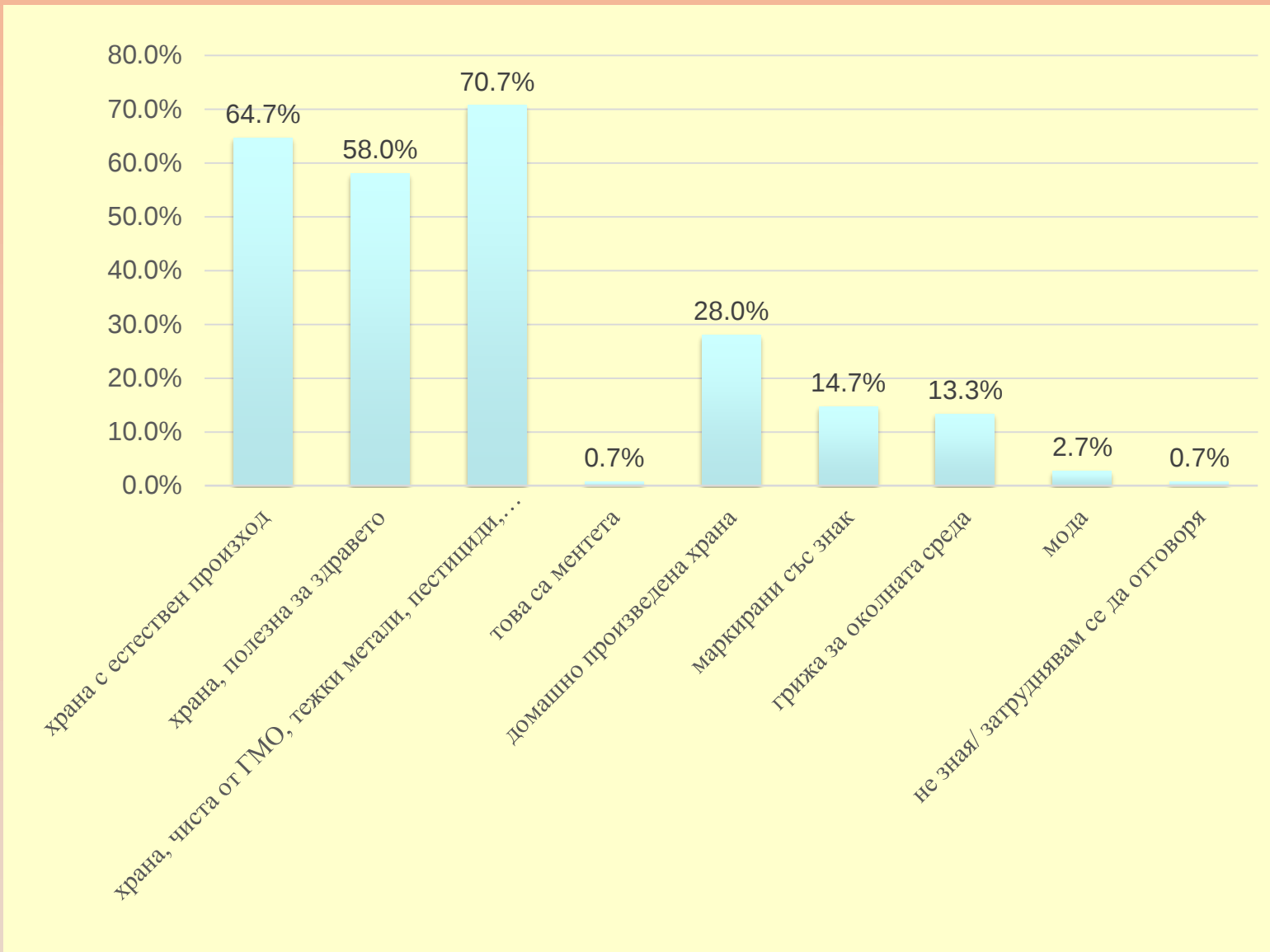
Различни са източниците, които осигуряват информация на анкетираните по темата за биологичните храни: интернет портали или специализирани уебсайтове - 61,3%; приятели, колеги, роднини - 46,7%; магазини - 24,7%; телевизионни предавания - 33,3%; телевизионни и радио реклами - 14%; от пресата (вестници, списания) - 13,3%.

Важните фактори, които влияят върху възприятията на потребителите и техните решенията за покупка на биохрана са: здравословни са за тях и семейството им - 77,3%; подкрепа на местните производители - 40%; високо качество - 34,7%; високо ниво на безопасност, което е гарантирано и контролирано – 29,3 % (Фиг. 2). Установена е статистическа зависимост ($p\text{-value} = 0.007 < \alpha = 0.05$) на последния фактор с променливата, свързана със знанието, кой извършва контрол при съмнение, че дадена храна предлагана като "биологична" не е такава. БАБХ е посочена от 70,7% от респондентите, като отговорна институция, към която може да бъде подаден сигнал.

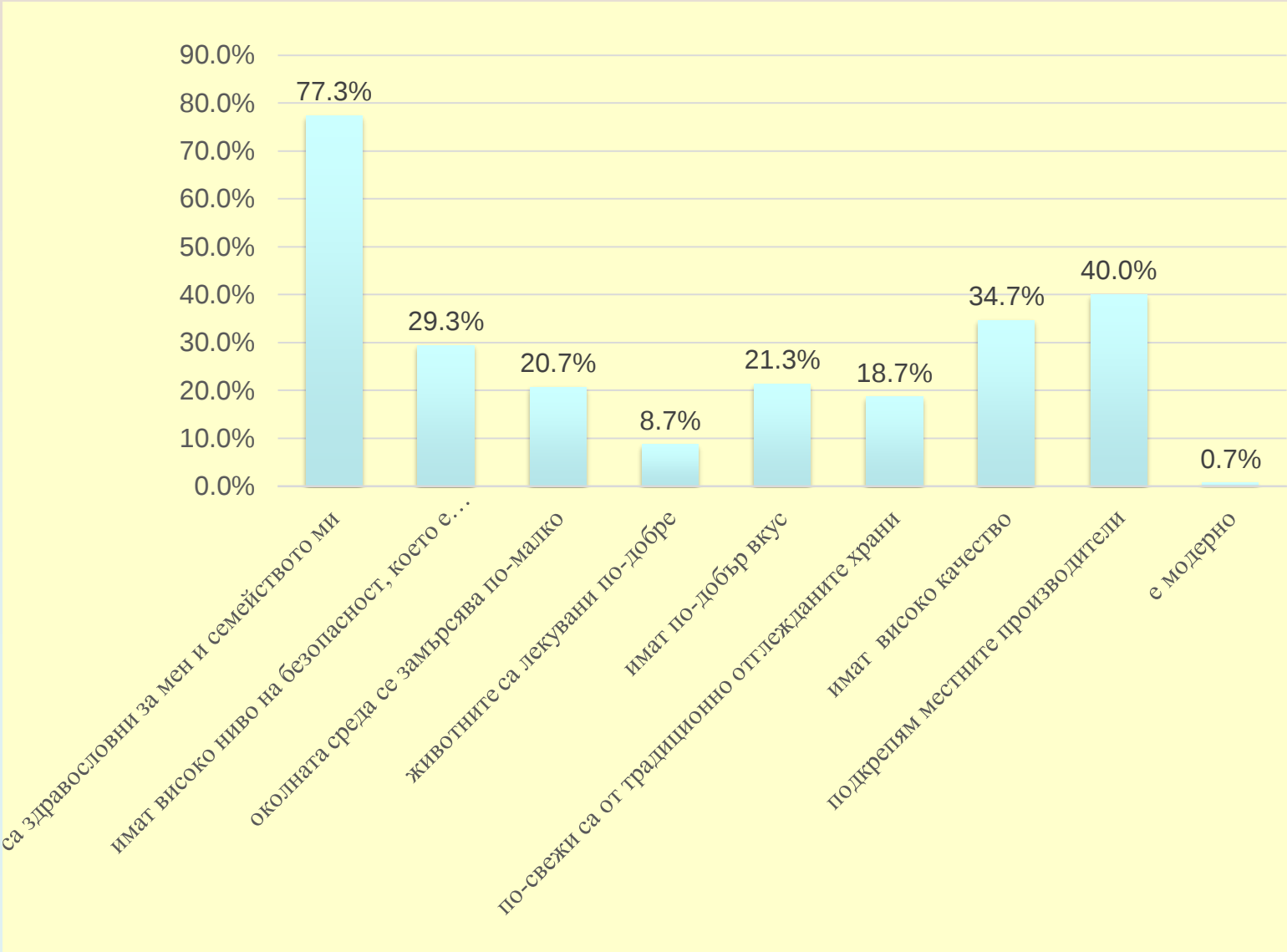
Същевременно 80,7% от всички анкетираните са категорични, че потребителите не получават достатъчна и достоверна информация относно резултатите от извършената контролна дейност при търговията с биологични храни.

E-mail of corresponding author: Rozalina.Braykova@mu-varna.bg

Medical University of Varna, Bulgaria

Фиг. 1 Относителен дял (%) на познанията на анкетираните лица от област Добрич за биологичните храни

Фиг. 2 Относителен дял (%) на факторите, които влияят върху възприятията и решенията за покупка на биохрана на потребителите от област Добрич

Обсъждане: Преобладаващата част от респондентите, взели участие в проучването имат положителна нагласа към биологичните храни, съответстваща на концепцията за биологично производство.

Интернет порталите или специализираните уебсайтове са най-често използваните и достъпни източници, от които анкетираните черпят информация по темата за биологично произведените храни.

Независимо, че относителният дял на анкетираните, запознати с институциите, отговорни за спазване на нормативните изисквания при търговията с биологични храни е значителен (70,7%), нагласата за покупка, свързана с обективни признаци, се отнася само за около 1/5 от потребителите.

Изводи: Всички информационни средства са важни в осигуряване на повече знания по темата за биологичните храни.

Образованието и информирането на потребителите за характеристиките на биологичните продукти и резултатите от контролната дейност на отговорните институции, биха могли да бъдат значими за потребителите в процеса на възприемане на тези продукти и вземане на решения за покупка. Същевременно се създава благоприятна основа за повишаване доверието на потребителите към компетентните органи.

Това проучване не е спонсорирано от трети институции извън структурата на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна.

Авторите не декларират наличие на конфликт на интереси.

Литература:

1. EU (European Union), 2007. Council Regulation (EC) No 834/2007 of 28 June 2007 on organic production and labelling of organic products and repealing. Regulation (EEC) No 2092/91. Off. J. Eur. Union. L 189, 20 July 2007, Volume 50. Brussels: EU. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32007R0834>.
2. Grunert, K.G. Sustainability in the food sector: A consumer behaviour perspective. Int. J. Food Syst. Dyn. 2011, 2, 207–218.
3. Liang, R., 2016. Predicting intentions to purchase organic food: the moderating effects of organic food prices. Brit. Food J. 118 (1), 183e199.
4. Teisl, M.F., 2011. Environmental concern in food consumption. In: Lusk, J.L., Roosen, J., Shogren, J.F. (Eds.), The Oxford Handbook of Economics of Food Consumption and Policy. Oxford University Press, U.K., pp. 843e868